

Asia: VN/13333/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (valmistavan opetuksen lisäopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus)

Lausunnonantajan lausunto

Mitä mieltä olette perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta?

Opetushallitus katsoo, että perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus on tarkoituksenmukaista nimenomaan niille oppilaille, joilla on vähän tai ei ollenkaan koulunkäyntitaustaa ja jotka tulevat perusopetukseen myöhäisessä vaiheessa. Integrointi perusopetukseen vahvistuu, koska opetus järjestetään perusopetuksessa eikä erillisessä ryhmässä. Integroitumisen ja osallisuuden näkökulmasta on myös tärkeää, että valmistavan lisäopetuksen oppilaat olisivat perusopetuksen oppilaita. Valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestäminen perusopetuksen yhteydessä edesauttaa oppilaiden välistä kielellistä ja muuta vuorovaikutusta ja tukee oppilaiden sosiaalistumista kieleen ja kouluun. Niin ikään sekä arkikielen että opetuskielen omaksuminen tapahtuu luontevassa kontekstissa.

Opetushallitus kiinnittää huomion siihen, että vaikka lisäopetusta tarjotaan vuoden ajan, on sen tarvetta ja vaikuttavuutta arvioitava oppilaskohtaisesti, ja joustava siirtyminen perusopetukseen on mahdollistettava. Lisäopetuksen tarpeen ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi on niin ikään syytä tehdä huolella oppilaan valmiuksien lähtökohdista.

Valmistavan opetuksen lisäopetuksessa olevien oppilaiden mahdollisuus oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin sekä ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin lisäopetuksen aikana on myös turvattava. Kaikkiaan valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestäminen ja sen suhde oppimisen tuen kokonaisuuteen on liitettävä joustavasti osaksi koulun toimintakulttuuria ja sen rakenteita. Lisäopetus ei saa muodostua irralliseksi opetusmuodoksi.

Onko perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus mielestänne tarpeellinen?

Opetushallituksen mielestä perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus on tarpeellinen niille oppilaille, joilla on vähän tai ei ollenkaan koulunkäyntitaustaa, ja jotka tulevat perusopetukseen myöhäisessä vaiheessa.

Onko perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitusratkaisu toimiva?

Opetushallitus toteaa, että kuvaus rahoituksesta on perusopetukseen valmistavan opetuksen lisäopetuksen valtionosuuksien osalta selkeä kokonaisuus.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamista koskevaan osuuteen esityksessä?

Opetushallituksella ei ole lausuttavaa tästä osuudesta.

Onko teillä lausuttavaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen indeksisäännöstä koskevaan osuuteen esityksessä?

Opetushallituksella ei ole lausuttavaa tästä osuudesta.

Onko teillä muuta lausuttavaa esitysluonnoksesta (esim. vaikutusarvioinnit)

Valmistavan opetuksen ja perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen kohdistaminen vain ulkomailta syntyneille maahanmuuttotäustaisille oppilaille on tarkoituksenmukainen täsmennys: Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa edistetään tavoitteellisesti maahanmuuttotäustaisten lasten suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä, ja lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua kieltä erilaisissa kasvatus- ja opetustilanteissa. Siten Suomessa syntyneiden maahanmuuttotäustaisten lasten osallistumista varhaiskasvatukseen tulee tukea. Myös esiopetuksessa annettava opetuskielen tukiopeus vahvistaa osaltaan Suomessa syntyneiden maahanmuuttotäustaisten lasten kielellisiä valmiuksia.

Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetuksen toivotaan edistävän erityisesti puutteellisen koulunkäyntitaidon omaavien ja myöhään perusopetukseen tulevien lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia saavuttaa perusopetuksen tavoitteet ja jatko-opintokelpoisuus. Valmistavan opetuksen lisäopetuksen vaikuttavuuden arvioinnin kannalta olisikin suotavaa, että tulevaisuuden oppimistulosten arvioinnissa olisi kohdennetusti perusopetuksessa järjestettävään valmistavan opetuksen lisäopetukseen osallistuneiden oppilaiden osaamisen arvioinnin näkökulma.

Opetushallitus toteaa, että perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus on toimiva tapa tukea myöhään perusopetukseen tulleiden ja vähäisen koulunkäyntitaidon omaavien oppilaiden osallisuutta kieleen ja kouluun. Kattavan kielellisen tukemisen kokonaisuudesta säättäminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi sen jälkeen, kun KIEPPI-toimenpideohjelman loppuraportti on julkaistu. Kaikkiaan Opetushallitus kannattaa opetuskielen arvioinnin kehittämistä ja opettajien arviointiosaamisen vahvistamista.

Varhennetun oppivelvollisuuden ja perusopetuslain 21 i § mukaisen rahoituksen maksaminen vasta 1.1.2027 alkaen on hyvä muutos. Se vähentää sekä Opetushallituksen että opetuksen järjestäjien hallinnollista työtä.

Opetushallitus kiinnittää lausunnossaan lisäksi huomiota perusopetuslain 20 g §:ää koskevaan muutosesitykseen. Pykälään on esitetty lisättävän maininta esiopetuksen erityisryhmistä, ja muutoksen on hallituksen esityksessä todettu olevan luonteeltaan tekninen. Opetushallitus katsoo, että opetusryhmien muodostamista koskeva sääntely on laajempi muutos esiopetuksen tuen järjestämisessä.

Esiopetuksen opetusryhmien muodostamisessa tulee ensinnäkin huomioida, että esiopetus on osa varhaiskasvatusta (perusopetuslaki 2 §), ja siten esiopetuksen tuen järjestämistä tulee toteuttaa ja kehittää suhteessa varhaiskasvatukseen. Opetusryhmien muodostamisessa tulee huomioida sekä

esiopetuksen opetusryhmien että esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen opetusryhmien muodostamista koskevat velvoitteet. Varhaiskasvatusta velvoittavaan lainsäädäntöön ei sisälly esitetyn kaltaista opetusryhmien muodostamista koskevaa sääntelyä.

Opetushallitus on huolissaan siitä, että tiukka opetusryhmien koon sääntely esiopetuksen aikana saattaisi johtaa siihen, että lapsi joutuisi siirtymään esiopetukseen toiseen toimipaikkaan kuin missä hän on ollut kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa. On mahdollista, että lapsi joutuisi kulkemaan kauemmaksi kotoaan, koska opetusryhmiä muodostettaisiin pienen lapsimäärän vuoksi vain osaan esiopetuksen toimipaikoista. On myös mahdollista, että esiopetuksen opetusryhmien koon tiukka sääntely johtaisi siihen, että esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen aikana ryhmät muodostuisivat suuremmiksi. Muuttuva ryhmä saman päivän aikana kuormittaisi lapsen hyvinvointia.

Opetushallitus pyytää tarkentamaan, mitä tarkoitetaan erityisopettajan opetuksella erityisryhmässä. Tällaista oppilaskohtaista tukitoimea ei ole esitetty lisättäväksi perusopetuslain 20c §:än, ja siten jää epäselväksi, mitä erityisopettajan opetus erityisryhmässä tarkoittaisi. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa, jotka astuivat voimaan 1.8.2025, on erityisopettajan opetus pienryhmässä määritelty seuraavalla tavalla: Erityisopettajan opetus pienryhmässä toteutetaan kokoaikaisesti. Pienryhmä voi olla erityisryhmä tai pienennetty esiopetusryhmä, johon lapsi osallistuu esiopetuksen ajan. Opetushallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että pienryhmä voidaan jatkossakin määritellä joustavasti eikä näe tarvetta määritellä lainsäädännöllä esiopetuksen pienryhmää ja erityisryhmää toisistaan eroaviksi.

Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki tulee suunnitella ja se tulee toteuttaa lapsen edun mukaisesti. On mahdollista, että lapsi tarvitsee erityisopettajan kokoaikaista opetusta, mutta ei pysyvää pienempää opetusryhmää, vaan hän hyötyy joustavista pienemmistä ryhmistä, joita muodostetaan opetusryhmän sisällä. On myös mahdollista, että lapsen tarpeisiin voidaan vastata erityisopettajan antaman opetuksen lisäksi paremmin avustajapalvelulla kuin pienemmällä opetusryhmällä. Opetusryhmän koon pienentäminen tulisikin olla erillinen oppilaskohtainen tukitoimi, josta päätettäisiin tarpeen mukaan, eikä sen tulisi kytkeytyä erityisopettajan antamaan opetukseen erityisryhmässä.

Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että pykälässä esitetty kahdeksan ja kuuden oppilaan opetusryhmäkoraja koskisi myös esiopetusta, mutta ratkaisu näiden osalta tulisi tehdä sen perusteella, voiko lapsi opiskella oppiaineittain. Tämän arvion tekeminen ei ole mahdollista esiopetukseen osallistuvan lapsen osalta, sillä esiopetus ei tunnista oppiaineita tai toiminta-alueita, eikä opetussuunnitelman mukaista opetusta siten voida suunnitella tai toteuttaa nämä huomioiden.

Lopuksi Opetushallitus nostaa esiin, että opetusryhmien kokoon liittyvä täsmällinen sääntely saattaa ylläpitää lapsia segregoivien ryhmien muodostamista, sillä erityisryhminä tunnettuihin ryhmiin on perinteisesti ohjattu tietyillä diagnostisilla kriteereillä. Koska terveydenhuollon määrittelemät diagnoosit tai lausunnot eivät oppimisen tuen uudistuksen jälkeen saa olla edellytys lapsen tuen tarpeeseen vastaamiseksi, on epäselvää, millä periaatteilla lapset jatkossa ohjautuisivat tällaisiin ryhmiin. Hallituksen esitys ei tuo esiin, mihin tarpeisiin tulisi vastata enintään kymmenen, kahdeksan tai kuuden lapsen ryhmäkoolla. Tämä vaatisi jatkossa selkeää valtakunnallista ohjausta, mikäli esitys tässä muodossa hyväksytään.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Tiivistelmä.pdf](#)

Kuukka Katri

Opetushallitus - Perusopetus ja varhaiskasvatus